

En artikel fra [KRITISK DEBAT](#)

Hvad var det, der skete med venstrefløjen i Peru ?

Skrevet af: **Maritza Paredes** | Offentliggjort: 16. december 2018

Venstrefløjen i Peru befinder sig i skyggen af radikalismen og desorganiserede partidannelser, hvad der er med til at forklare, hvorfor man stort set ikke har taget del i Latinamerikas "lyserøde bølge".

I Peru findes der stort set ikke en venstreorienteret politisk mulighed, der står for større omfordeling af samfundets goder og social integration. Venstrefløjens svaghed dér står i kontrast til regionens almindelige venstredrejning i årtiet efter år 2000.

I Argentina, Bolivia, Brasilien for eksempel kunne venstrefløjen drage nytte af vælgerens utilfredshed med 90'ernes neoliberale politik og danne regering. De kunne drage nytte af stigningen i råvarepriserne til at finansiere en omfordelingspolitik, der hjalp dem til at udvide og styrke deres vælgerbasis. I dag, hvor råvareboomet er slut, er resultatet for venstrekræfterne meget varieret. Det strækker sig lige fra den *chavistiske* regeringskatastrofe i Venezuela til den stadig populære *Evismo* i Bolivia. Men selv i de værste tilfælde viser venstrefløjen stadig tegn på at være et muligt valg i disse lande. Imidlertid er det ikke tilfældet i Peru.

Konsekvenserne ved venstrefløjens fravær i et land som Peru er markante. Steven Levitsky argumenterer for, at venstreorienterede regeringer har en tendens til at implementere en omfordelingspolitik og social inklusion, der er med til at formindske gabet mellem befolkningen og regeringen og dermed bidrage til styrkelse af demokratiet. Dertil kommer, at i det omfang venstrefløjen kan føre sine repræsentative opgaver ud i livet gennem en partiorganisation (mere eller mindre formelt opbygget) bidrager det til at modvirke populisme og politisk ustabilitet.

Fraværet af den type repræsentation i Peru har betydet, at vejen for krav om indkomstfordeling af råvareindtægterne har været en konfliktfyldt, kaotisk og fragmenteret proces, der lokalt ikke har medført større sociale gevinster. I 2012 toppede overførslen til lokalregeringerne af midler fra udnyttelsen af naturrigdomme med omkring 5.000 millioner *soles*. Samtidig toppede mængden af konflikter knyttet til udnyttelsen af disse ressourcer med 130 registrerede konflikter fordelt ud over landet. Det såkaldte "Peruvianske mirakel" er karakteriseret ved vækst uden en tilsvarende fordeling af indkomst.

Heri ligger der ikke, at opbygningen af en venstrefløj i Peru ikke har været forsøgt. Det har været forsøgt gang på gang. Op gennem historien har adskillige forsøg set dagens lys: Den legendarige Javier Diez Canseco's *Partido Socialista. Fuerza Social* under ledelse af Susana Villarán, der i en kort og turbulent periode var borgmester i Lima. *Tierra y Libertad*, der organiserede miljøforkæmpere, der var modstandere af de ekstraktive industriers ekspansion. Der var Gregorio Santos' bondebaserede MAS: *Movimiento de Afirmación Social* (Social Sikkerhed). Og endelig *Frente Amplio* (Bred Front), der var landets tredje politiske kraft ved det sidste valg i 2016 med en ny ung ledelse. Ligeledes sad *Partido Nacionalista Peruano* inde med præsidentposten ved Ollanta Humala (2011-2016) hvis orientering mod venstre, der har været sat spørgsmålstegn ved. Han slog sig op som venstrenational leder, men hans regering var i sin praksis konservativ. Ingen af de nævnte venstreorienterede kræfter har kunnet bygge sig selv op som en realistisk valgmulighed i Peru.

I radikalismens skygge

1980'ernes og 1990'ernes radikalisme og vold overskyggede, og overskygger stadig, de parlamentariske valgmuligheder for venstrefløjen i Peru. Af grunde, der er for omfattende at gøre

rede for på så kort plads, har det peruvianske venstre været ret sene til at tilegne sig demokratiske metoder og bedrive politik. Da det endelig skete ved præsidentvalget i 1980, og da man to år senere fik sin største vælgermæssige opbakning og vandt borgmesterposten i Lima, havde en lille radikal gruppe allerede besluttet at indlede den væbnede kamp.

Sendero Luminoso (SL) og *Movimiento Revolucionario Túpac Amaru* (MRTA) startede en blodig væbnet konflikt, der efterlod omkring 70.000 døde, millioner af ofre og en grasserende politisk og økonomisk krise. I begyndelsen af den væbnede konflikt havde venstrekræfterne som helhed endnu ikke lagt sig fast på en holdning, der stadig var radikalt marxistisk og i direkte modstrid med det forenede venstres - *Izquierda Unida* - som fløjens politiske frontorganisation.

Så på den måde var venstrefløjens et let offer for de smædekampagner *fujimorismen* - kørte med fuldt tryk i 1990'erne. Ethvert forslag fra venstrefløjens - det være sig omfordeling, sociale rettigheder eller en større indflydelse fra staten i samfundet - blev dæmoniseret som udtryk for en radikal, fejlagtig og frem for alt voldelig ideologi. På den måde fik det politiske kaos og den politiske vold afgørende betydning for krisen i *Izquierda Unida* og de sociale bevægelser, der var en del af det forenede venstre. Den konservatisme, der udviklede sig i Lima i 1980'erne som et resultat af volden og det forløbne tiårs økonomiske krise, er en af de største forhindringer for, at venstrefløjens kan vokse vælgermæssigt i Peru.

Tidligt i 1980'erne havde det peruvianske venstre en vis succes i den brede befolkning med mange sociale krav. Men succes i byerne, sådan som det var lykkedes venstrefløjens i andre lande, hvor man havde demonstreret evne til at regere og skaffe sig tilstrækkelig vælgermæssig opbakning til at blive anerkendt, var begrænset i Peru i 1980'erne. Lima med et indbyggertal på næsten ni millioner udviklede sig i meget konservativ retning og negativt indstillet over for venstrekræfternes radikale fortid. Lige siden er det peruvianske venstre konstant konfronteret med effektive angreb fra højre, der stadig angriber fløjens for at være radikal, voldelig og imod systemet hver gang, der tegner sig en voksende folkelig opbakning. Ollanta Humala samlede sine stemmer i 2016 på et venstreorienteret grundlag. Det holdt lige til han kom til Lima. Det var tæt på, at han tabte anden valgrunde, hvor han var oppe imod Alan García, der, til trods for at have været ansvarlig for den økonomiske katastrofe i slut 1980'erne, kørte sin kampagne på et centristisk program.

Det seneste valg i 2016 har vist, at der stadig er en anseelig mængde stemmer i Peru, især i den sydlige del af landet, der hælder til venstre. De sydlige regioner var for eksempel afgørende i den anden runde af afstemningen i 2011, hvor Ollanta Humala's *Partido Nacionalista* opnåede flertal. I 2016 løftede de tilslutningen til *Frente Amplio*'s kandidat Verónica Mendoza fra 1% til 20% i den første runde.

Imidlertid har det ikke været tilstrækkeligt til at øge vælgertilslutningen og vinde nationale valg. Venstrefløjens har været nødt til at give indrømmelser til centrum-højre for ikke at blive fejet af banen af Limas konservatisme. Disse indrømmelser viser, som i Ollanta Humala's og Susana Villarán's embedsperioder, at man godt kan opgive at foretage ændringer i den gældende økonomiske model, der baserer sig på eksport af naturressourcer. Det går ud over forslag om social omfordeling og genindførelse af, at staten har en større rolle at spille i økonomien.

Ollanta Humala vandt den første valgrunde i 2006 med 30% af stemmerne. Hans tema, der virkelig skræmte Lima, var *la gran transformación* (forandring). De fleste af hans vælgere kom fra de fattigste provinser i det sydlige Andesområde og Amazonas. Det er de syv regioner, der har det laveste HDI (Human Development Index). Han hentede også stemmer i de regioner, hvor transnationale selskaber har udvidet deres aktiviteter i minedrift, olie- og gasudvinding og med forventninger om omfordeling og med nationalistiske overtoner. I anden runde tabte han til Alan García, der kørte en dæmoniserende valgkamp, hvor højrefløjens benyttede sig af links til Hugo

Chávez til at mistænkeliggøre ham.

Den afgørende drejning over mod centrum-højre skete allerede i det første år af Humala's regeringsperiode. Folkelig modstand mod et guldmineprojekt i Cajamarca medførte den progressive regerings afgang, som herefter blev erstattet med en ny, der stod for økonomisk kontinuitet og en fast hånd over for sociale protester. Det mest provokerende initiativ, regeringen tog, var en reform af de hidtidige sociale programmer mod fattigdom, der skulle mildne de værste resultater af den økonomiske vækst med omfordelingsinitiativer.

Han oprettede et *Ministerio de Desarrollo e Inclusión Social* (Ministerium for udvikling og social integration - MIDIS), der blev styret rent administrativt og relativt selvstændiggjort til forskel fra tidligere regerings kammerateri. Hvad økonomisk vækst angår havde de økonomiske bistandsprogrammer (conditional cash transfer) større effekt end fødevarerprogrammerne og de, der rettede sig mod lokale organisationer og/eller lokal produktion.

Det er værd at beskæftige sig med Susana Villarán, der indtog borgmesterembedet ved valgene i 2010, bakket op af et lille og uerfarent parti *Fuerza Social*. Villarán's mangel på erfaring fik hende til at fejllæse sin valgsejr, der var meget smal og skete på baggrund af tilfældig og svag støtte, efter at en af favoritkandidaterne blev udelukket fra valget af administrative grunde. Det er Martin og Paolo Sosa's opfattelse, at Villarán troede, at hun havde den nødvendige politiske styrke til radikalt at ændre på forgængerens måde at styre på, som havde opbakning i Lima takket være store og synlige infrastrukturelle projekter.

Oppositionen anført af de konservative dele af medierne, kirken, *Partido Aprista Peruano* og hendes forgænger Luis Castañeda udgjorde en stadig obstruktion af hendes styre, der sluttede med prusten og stønnen, og hvor mere end halvdelen af de delegerede trak sig.

Det virker, som om dannelsen af en levedygtig venstrefløj i Peru er en umulighed. Ifølge Noam Lupu er der en "inkonsistens" mellem på den ene side holdning og indhold og på den anden det politiske liv og de programmatiske positioner, der langt hen ad vejen "konvergerer" med andre partier inden for systemet og dermed gør branding af politiske partier næsten umuligt.

Hvor de andre politiske kræfter står over en af disse vanskeligheder, står venstrefløjens over for dem alle sammen. Så prøver man at dreje til højre ved konstant at ændre stil og indhold, hvad der skaber usikkerhed i baglandet overfor den politiske position og mistillid til de løfter, der er givet. Dertil kommer konflikter og brud med de mere radikale grupper, der ikke føler sig dækket ind af disse omskiftelser. Netop ved at låne fra andre politiske kræfter, er venstrefløjens ud af stand til effektivt at differentiere sig selv fra dem og tilbyde et alternativ.

Kort sagt hviler radikalismens skygge tungt over venstrefløjens i Peru, der konstant er oppe imod en akavet situation i forhold til sit ideologiske ståsted. Konservatismen blandt vælgerne i Lima er øjensynlig ikke til at bryde igennem, og venstrefløjens er åbenbart ude af stand til at lære, hvordan man skal bevæge sig inden for det område, der står til dens rådighed.

Mislykket partiopbygning

Peru er sandsynligvis det tydeligste eksempel på et demokrati med svage politiske partier. Ligesom andre politiske kræfter har venstrefløjens heller ikke prøvet at opbygge en partiorganisation med en lokal og intern struktur, der kunne have tilvejebragt øget stabilitet i en regeringssituation. Årsagerne skal ikke alene findes på venstrefløjens. Alberto Vergara og Daniel Encinas gør opmærksom på, at set i lys af den politiske klasses svaghed, har der i Peru de sidste årtier udviklet sig en legitimitet for teknokrater og bureaukrater, der har slået rod i den statslige struktur. Deres

magt baserer sig på, at det er dem, der er garant for "det peruvianske økonomiske mirakel". Regeringer som Humala's, der er slået ind på centrum-højre kurs, har pragmatisk indstillet sig på at regere sammen med disse teknokrater i stedet for at opbygge deres egne kadrer og organisationer.

Kontinuiteten i økonomi- og finansministeriet og deres positionering på den økonomiske politiks område og den neoliberale model, som de anbefaler, viser deres styrke og den politiske klasses svaghed uden etablerede partier. Heller ikke venstrefløjen satsede i 1990'erne på et organiseret civilsamfund. Så selv om der de seneste år er opstået handlekraftige sociale konflikter over hele landet imod eksport af råstoffer, har de nærmest taget form af et øhav af fragmenterede krav, som det ikke er lykkedes at konsolidere til større og mere varige sociale bevægelser. Til forskel fra andre land som Bolivia og Brasilien, hvor netop sådanne bevægelser har bidraget til at strukturere politiske organisationer.

Så det korte af det lange er, at venstrefløjen ikke ser ud til at have ret mange forestillinger om, hvad der kunne være en hjælp til at danne et effektivt regeringsalternativ som repræsentant for omfordeling og lighed i Peru. Det ville kræve læring og udvikling af en måde at bevæge sig fremad på ad en meget snæver sti mellem behovet for større reformer og konservatismens standhaftighed.

Maritza Paredes er associeret professor og forsker ved Departamento de Ciencias Sociales de la Pontificia Universidad Católica del Perú (PUCP). Sociolog med en doktorgrad fra Oxford Universitet. Hendes seneste udgivelse er som medforfatter til *Resource Booms and Institutional Pathways. The Case of the Extractive Industry in Peru*. Palgrave 2017.

Oversat fra Open Democracy, 2. november 2018 af Poul Petersen